

Camil Petrescu - Suflete tari

Repere analitice

-SPECIA LITERARĂ:-

- drama, piesa uneori tragica, alteori comica, avand o diversitate de personaje si de situatii existentiale;
- "Suflete tari" exprima contradictia ireconciliabila dintre doua personaje care traiesc o dramatica poveste de iubire;
- la fel ca in cazul romanului, Camil Petrescu, aflat in polemica permanenta cu modelele literare uzitate pana la el, isi motiveaza teoretic optiunea pentru subiectul dramei declarand, in "Addenda la Falsul tratat", ca a vrut sa dea o replica la romanul "Rosu si negru" de Stendhal.

-REPERE SPATIALE si TEMPORALE:-

- actiunea se desfasoara in casa boierului Matei Boiu-Dorcani, descendent dintr-o veche familie, care inscria in arborele genealogic trei logofeti si patru spatari;
- in spatiul virtualizat al bibliotecii, devenita, in piesa, suprapersonaj, agent determinant al destinelor umane, se desfasoara mari conflicte de constiinta, generate de iubirea tainuita a protagonistului, Andrei Pietraru, vreme de sase ani, pentru stapana casei, Ioana Boiu.

TIPOLOGIA PERSONAJELOR:

- cele doua personaje respecta principiul atractiei contrariilor, fiind doua ipostaze livresti ale aceluiasi tip ireductibil de proiectie in absolut si, implicit, de autoiluzionare;
- Ioana Boiu-Dorcani este o admiratoare fara rezerve a personajului stendha-lian Mathilde de la Mole, nutrind insa si orgoliul propriei descendente nobiliare, prin permanenta raportare la Suzana Boiu, boieroica de altadata, care salvase un haiduc de la moarte, dupa care se casatorise cu el;
- fara sa stie, Andrei Pietraru devine si el o ipostaza actualizata a eroului stendhalian, incercand, din iubire, dar si din ambitie fata de un orgoliu feminin nemasurat, sa ajunga cu orice pret si intr-un interval de timp strict determinat, iubitul Ioanei.

-CONFLICTUL si ACTIUNEA:-

- Andrei Pietraru a fost un student stralucit, promitand sa devina un intelectual de mare viitor; refuza un post universitar si chiar o casatorie extrem de avantajoasa, cu o dota de "zece mii de napoleoni aur curat", si accepta postul minor de bibliotecar-arhivar al boierului Matei Boiu-Dorcani;
- iluzia care il tine prizonier in spatiul cartilor este iubirea tainuita, vreme de sase ani, pentru stapana casei, Ioana Boiu;
- conflictul consta in infruntarea intre doua "suflete tari", fiecare ratacit in spatiile propriilor iluzii: Ioana Boiu, reprezentanta a unei clase desuete, iesita de pe scena istoriei, joaca rolul livresc al

castelanei inaccesibile muritorilor de rand, de o inteligenta superioara, materializata insa exclusiv in ironie acida, neincrezatoare, in timp ce Andrei Pietraru are nesansa de a repeta, chiar involuntar, rolul arivistului clasic din romanul lui Stendhal;

- proiectata in spatiul livresc, iubirea celor doi se spulbera in fata unui banal gest de compasiune; Andrei nu mai are puterea sa ia de la capat nesfarsitele si inutilele argumente de nevinovatie si, consecvent cu sine insusi, intr-un moment de revolta suprema impotriva acuzatiei de farsa livresca pe care pare sa o joace, savarseste ceea ce promisese de la inceput: se impusca in piept;
- supravietuieste totusi acestui gest disperat si se retrage in spatiul natural al satului romanesc: "Culai (catre ea): Ce mai vreti? Andrei al dumneavoastra a murit... (catre Elena): Iti place sa te scoli de dimineata? Aduna-ti repede ce ai pe aci, ca mergi cu noi la Valeni..."

-Eseu structurat-

Piesa "Suflete tari" este o drama a contradictiei dintre doua personaje situate la polii opusi ai existentei, fiecare traind in momente diferite ale segmentului temporal: Ioana intr-un trecut plin de relicvele unui intarziat Ev Mediu boieresc, Andrei Pietraru intr-un prezent aparent modern, repetand insa structuri caracteriale clasice, de mult cunoscute. Scriitorul insusi, aflat in polemica permanenta cu modelele literare uzitate pana la el, declara, in "Addenda la Falsul tratat", ca a vrut sa dea o replica la romanul "Rosu si negru" de Stendhal: "Eram inca de ani de zile, si am ramas un pretuitor statornic al lui Stendhal, dar mi s-a parut ca laborioasa tactica a lui Julien Sorel, ca sa seduca pe d-ra de la Mole, ar putea fi tematic inlocuita cu o irumpere psihica atat de clocotitoare, atat de neprevazuta, incat sa izbandeasca, in 40 de minute, acolo unde eroul stendhalian avusese nevoie de luni (si poate de ani) de manevre calculate si dibuiri de tot soiul".

"Totul este Scris", pare sa spuna, cu alte cuvinte, Camil Petrescu, apropiindu-se de Utopia lui Jorge Luis Borges, potrivit careia ceea ce se intampla nu e decat repetarea unor fapte de mult consemnate in imensa Carte a Lumii. Cele doua personaje, respectand principiul atractiei contrariilor, sunt doua ipostaze livresti ale aceluiasi tip ireductibil de proiectie in absolut si, implicit, de autoiluzionare. In plus, spatiul virtualizat al bibliotecii, devenita, in piesa, suprapersonaj, agent determinant al destinelor umane, potenteaza mari conflicte de constiinta. Ioana Boiu-Dorcani este o admiratoare fara rezerve a personajului stendhalian Mathilde de la Mole, nutrind insa si orgoliul propriei descendente nobiliare, prin permanenta raportare la Suzana Boiu, boieroaica de altadata, care salvase un haiduc de la moarte, dupa care se casatorise cu el. La randul lui, fara sa stie, Andrei Pietraru devine o ipostaza actualizata a eroului stendhalian, incercand, din iubire, dar si din ambitie fata de un orgoliu feminin nemasurat, sa ajunga cu orice pret si intr-un interval de timp strict determinat, iubitul Ioanei.

Biblioteca merita o atentie mai mare in simbolistica dramei. Insusi scriitorul este preocupat de tehnica moderna a textului literar, devenind promotorul unei noi viziuni artistice in roman, bazata pe autenticitate, substantialitate si anticalofilie. Si in textul dramatic se dovedeste un novator, inserand tehnici literare specifice prozei, o intertextualitate avant la lettre, vadita, chiar cu intentii polemice, in "Suflete tari". Didascaliiile devin, in felul acesta, mijloace de caracterizare directa a personajelor. In "Nota regizorala" atasata volumului "Teatru", III, din 1947, scriitorul mentioneaza ca exista doua

tipuri de indicatii scenice: unele "simple deziderate", de care sa se tina seama in masura posibilitatilor, "cum ar fi de pilda culoarea ochilor eroului sau ai eroinei", altele "necesare", constituind "adevarate caiete de regie", privitoare la gestică, miscarea scenica, tonalitatea si intensitatea vocii, uneori fiind "mai importante chiar decat textul vorbit, fiindca numai ele dau semnificatia reala acestui text vorbit".

Nu este asadar de mirare ca scriitorul include in textul dramatic adevarate portrete in proza, de pilda al lui Andrei Pietraru: "treizeci de ani, inalt si delicat, fara sa fie slab. Par castaniu, fata palida si ochi verzi-albastri, foarte puternici, patrunzatori. Are o figura obosita, de om mistuit de o framantata viata interioara. Fire bolnavicios de impresionabila, cand prea timida cand excesiv de violenta. O neliniste si o nestabilitate in gesturi de aparat de mare precizie, sensibil la mai multe influente deodata.". Portretul Ioanei Boiu este realizat sub forma unui articol de ziar monden, "Jupanita", inserat firesc in textul dramatic, procedeu uzitat de altfel si de Caragiale. Semnificativ aici, mai incitant, cum spune autorul, chiar decat textul vorbit, este insa faptul ca proiectia-cadru a personajului se produce in spatiul bibliotecii, insusi iatacul "jupanitei", in care avea indrazneala de a-si primi pretendentii intarziati si ezitanti, semanand cu "un muzeu criptologie", spatiu semantic de mare profunzime, care determina trasaturile* personajului: "Pe pereti, tablouri bizantine, portrete manastiresti, prin colturi jilturi de biserica alaturi de gobelinuri. Langa o biblie din veacul al XVII-lea, ultimele carti ale lui Barres si comediile lui Wilde in original. Dar il admira mai cu seama pe Stendhal si ar vrea sa semene cu domnisoara de la Mole... De asemenea, e de catva timp in cautarea unui stramos care sa fi fost decapitat.".

si viata lui Andrei Pietraru este inscrisa hotarator in spatiul virtual al bibliotecii. Student stralucit, intelectual de mare viitor, refuzand un post universitar si chiar o casatorie extrem de avantajoasa, cu o dota de "zece mii de napoleoni aur curat" si cu promisiunea unui doctorat in strainatate, personajul naufragiase in postul minor de bibliotecar-arhivar al boierului Matei Boiu-Dorcani, descendent dintr-o veche familie, care inscria in arborele genealogic trei logofeti si patru spatari. Pentru fostii colegi, Andrei Pietraru alesese un drum "infundat", care nu duce nicaieri, facandu-si insa iluzii ca se afla aici "in calitate de istoric... pentru cercetat arhivele lui Boiu-Dorcani", dupa modelul altor mari familii boieresti, Cantacuzino, Cretulescu, Calimachi, care "au insarcinat si ele pe unii dintre istoricii nostri cu asemenea cercetari in arhivele lor". Un personaj cu simtul realului, cum este Saru-Sinesti, vede in acest loc un spatiu al aneantizarii fiintei, intr-o casa iesita din timp odata cu clasa sociala desueta pe care o reprezinta, atemporalizata, despre care "nimeni nu stie pe ce lume traieste", dandu-i ca exemplu un personaj dintr-un fals castel din Moldova, "un batran caraghios, prapadit, aciuat acolo", fiu de "fost ministru scapatat", total depersonalizat, ajuns "camarad cu servitorii", "care venise ca musafir, sa stea o saptamana, si a ramas musafir acolo patruzeci de ani", fiindca "nu s-a mai indurat nimeni sa-l alunge".

Marea iluzie care il tine prizonier in spatiul cartilor este insa iubirea tainuita, vreme de sase ani, pentru stapana casei. Ioana Boiu. Pentru Pietraru, ratacirea intr-o biblioteca, in labirintul Babei, este un act de martiraj pe altarul iubirii, pentru marturisirea careia crede ca a venit timpul, odata cu intentia printului serban de a cere mana Ioanei. Aceasta este insa un personaj nutrit la marile

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

orgolii ale castei sale, care vede totul numai in alb si negru, pentru ea fiintele umane clasificandu-se in "suflete de stapani" si "suflete de slugi". De aceea ea nu vede in Andrei decat un pretendent fara succes, "un biet ratat", care nu poate accede cu niciun chip la conditia clasei din care face ea parte.

Infruntarea dintre cele doua personaje constituie adevaratul conflict al piesei, intre doua "suflete tari", fiecare ratacit in spatiile propriilor iluzii: Ioana Boiu, reprezentanta a unei clase desuete, iesita de pe scena istoriei, joaca rolul livresc al castelanei inaccesibile muritorilor de rand, de o inteligenta superioara, materializata insa exclusiv in ironie acida, neincredatoare, in timp ce Andrei Pietraru are nesansa de a repeta, chiar involuntar, rolul arivistului clasic din romanul lui Stendhal: "Daca asta-seara, pana la ora douasprezece, nu ii voi fi sarutat mana, la ea in iatac... Asta-seara la ora douasprezece... imi voi sfarama tampla cu revolverul."

Andrei Pietraru, in cea mai sincera si revoltata incordare a fiintei, simte ca acum se joaca momentul capital al existentei sale: "Ha... ha... ha... sa plec, acum? Ar fi o neghiobie. (Uluit, cu un ranjet de dispret) Pentru cine?... Pentru cine? [...] Sa raman aici. Trebuie sa raman. [...] Cu sau fara voia dumitale. [...] Iti voi tintui mainile... [...] imi dau seama de un singur lucru. Ca e aici o lupta pe viata si pe moarte si ca ar fi o farsa neagra de cioclu sa fiu eu cel invins."

Prizonier al Cartii, al bibliotecii care acum le sufoca amandurora existenta, surprins de marea coincidenta a situatiilor, Andrei este "invins, descompus", "se prabuseste a doua oara". Are un moment de revelatie, "i se pare ca o lumina ciudata s-a facut in iatac", dar si ca "lupta cu alte forte decat ale acestei femei", desigur predestinarea livresca, inconstienta sau consimtita, cultivata, a propriilor vietii. De aceea simte ca trebuie sa se elibereze amandoi, sa gaseasca un punct de coincidenta, care nu poate fi decat al orgoliilor invinse prin demascarea iluziilor in care a trait fiecare. Andrei, care pare sa fi trait pana acum cartea si nu propria viata, trebuie sa o scoata si pe Ioana din convingerea ca asista la o farsa: "stii dumneata cine e ridicol dintre noi doi, domnisoara? Ei bine, dumneata esti Å«bine crescuta, culta, manierataÅ», iar eu sunt aici, adevarat ca viata insasi. Eu traiesc, fie si fara sa-mi dau seama, literatura... (sec) dar dumneata literaturizezi viata!". Ridicolul, de asta data al Ioanei Boiu, este dat de mediul artificial pe care si l-a creat, de "tablourile de pe pereti", de "palatul acesta care te apara de lume ca un sanatoriu", de iluzia ca face "stiinta, ori arta".

Prin momente succesive de purgatoriu, sub semnul ironiei sau al sarcasmului, intr-o ciocnire violenta de "suflete tari", cele doua personaje se intalnesc intr-un punct inalt al orgoliilor invinse, forma de absolut pe care si-au construit-o venind din directii total opuse. E un echilibru fragil, proiectat intr-un spatiu fictiv, livresc', care se va prabusi iremediabil la prima adiere de vant. Iubirea lor, aparata cu fermitate in fata prejudecatilor lui Matei Boiu-Dorcani, se spulbera in fata unui banal gest de compasiune, in scena 7 din actul III. Andrei nu mai are puterea sa ia de la capat nefarsitele si inutilele argumente de nevinovatie si, consecvent cu sine insusi, intr-un moment de revolta suprema impotriva acuzatiei de farsa livresca pe care pare sa o joace, savarseste ceea ce promisese de la inceput: se impusca in piept. Trezirea ultima la realitate a Ioanei, "naucita, deseperata", nu mai are acum niciun efect asupra protagonistului: "Pe dumneata te-am ucis in

mine... Esti moarta... mai moarta decat daca n-ai fi existat niciodata...". Este moartea unui ideal, dar si eliberarea lui Andrei Pietraru din spatiul, devenit sufocant, al bibliotecii si transferul sau in spatiul natural al satului romanesc: "Culai {catre ea): Ce mai vreti? Andrei al dumneavoastra a murit... (catre Elena): Iti place sa te scoli de dimineata? Aduna-ti repede ce ai pe aci, ca mergi cu noi la Valeni'...".